

ספר

אהל יהושע

לקט הנהגות והליכות
גאון הגאונים, קדש הקדשים, יחיד בדורו
מאור הגולה, צדיק יסוד עולם וקדוש ה' מכובד
השרף מבריסק

מרב רבינו משה יהושע יהודה ליב דיסקין זצוקלה"ה
אב"ד לומזא, מעזריטש, קובנא, שקלוב ובריסק דליטא
ובאחרית ימיו האירה מכבודו כעשרים שנה על עיה"ק ירושלים ת"ו

מהדורת ברקוביץ

ערוך ומסודר בס"ד בידי
נחום ב"ר מנשה דוב סילמן

הוצאת "מורשה"
ירושלים התשפ"א

הסכמה ומכתב ברכה ממזן שר התורה הגאון רבינו חיים קניבסקי שליט"א

בעזה"ת כסליו שנת "תשועה" לפ"ק

מלאכת מחשבת עשה הרה"ג ר' נחום סילמן נ"ו בספרו "אהל יהושע" שאסף וליקט בחכמה רבה הנהגות ופסקים מגאון הגאונים קדוש עליון מרן רבנו **יהושע ליב דיסקין** זצוקלה"ה הרב דבריסק אשר באחרית ימיו האיר מכבודו בירושלם עיה"ק ת"ו.

בואו ונחזיק לו טובה מרובה על עבודתו בקדוש לזכות את ישראל להדבק בדרכיו הקדושים וללמוד מהנהגותיו הטהורות ונמצא חן ושכל טוב בעיני אלקים ואדם, ויתרבה כבוד שמים בעולם.

וכבר כתב אאמור"ר מרן הגרי"י זצוקלה"ה בספרו חיי עולם "וכן ראינו בחוש בכל הדורות קדושים וטהורים שזכו לרוח הקודש, וגם בדורות שלפנינו כגון הגרי"ל דיסקין בירושלים עיר הקודש" עכ"ל.

וכל העוזרים והמסייעים ביד הרהמ"ח להוציא האור הגדול הזה בעולם, יזכו להתברך בברכת התורה ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת ברוך בכלל ברוך בפרט בכל הטובה והברכה מאת השי"ת.

חיי נאמן

הסכמה ומכתב ברכה
ממרן הראב"ד הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א

Rabbi Moshe Sternbuch
Chief Rabbi
of the Orthodox Rabbinical Courts
Jerusalem
Rosh HaYeshiva Rannai Det Shevach

משה שטרנבוך
ראב"ד
לכל מקהלות האשכנזים
ע"ה"ק ירושלים ת"ו
ראש הישיבה ברמת בית שמש
מח"ס מועדים וזמנים ושרת תשובות והנהגות ועוד

קיבלתי הספר אוהל יהושע עם דינים והנהגות קדוש ה' ה"ה מרן הגאון רבי יהושע לייב דיסקין זצוק"ל, כולל דבריו בכתב ובעל פה ובחכמה ומלאכה כתב הספר שיופיע בעזר"ה בזכות הרבים.

יראתי בפצותי שיח לכתוב עליו, וכן שמעתי ממרן הגאון דבריסק זצ"ל שאביו כשכתב מכתב בתואר להגאון רבי יהושע לייב זצוק"ל התעכב זמן רב אולי פחת בכבודו בתוארים, והיאך אני מעזי לכתוב עליו דברי שבח.

לפי השמועה היה מנהגיו לצאת כל השיטות, וכל הוראה התקבל באימה בכל בית ישראל, ומגלגלים זכות על ידי זכאי ובודאי יביא בס"ד תועלת, וה' יעזור שנוכה לילך בעקבותיו ולקיים המצות כרצונו ית"ש.

הנני מברך בברכה שהספר יופץ בבית ישראל ונוכה מהר לגאולה שלמה

נ/י וצנה ארבע ימים אדר א' תש"פ

הסכמה ומכתב ברכה
ממרן הגאב"ד הגאון רבי יצחק טוביה וייס שליט"א

RABBI I. T. WEISS

CHIEF RABBI
OF JERUSALEM
RECHOV GIVAT MOSHE 2
JERUSALEM E. ISRAEL

יצחק טובי' ווייס

רב ואב"ד
לכל מקהלות האשכנזים
פעמ"ק ירושלים תיבביא

כ"ה

יום ב' ו'צא תשס"א

כבר נודעו בשערים ספריו של הרה"ג ר' נחום סילמן שליט"א בהליכות והנהגות מאורי הדורות הקודמים זצוק"ל, והנה שוב הגיף ידו להו"ל ספר "אהל יהושע" מהליכותיו בקודש של השרף רשכבה"ג מרן מוהרי"ל דיסקין זצוק"ל זיע"א מבריסק אשר האיר לארץ ולדורים ובשבתו בעיה"ק היה למגן ומציל לדורות בקדושתו אשר עמד כצופה לבית ישראל להצילם מדעות כוזבות ורוחות זרות.

אשר ע"כ הריני מצטרף בברכה מרובה להרב המחבר שליט"א שיוכה לרב טובה וברכה, ונוכה כולנו יחד שזכותו הגדולה של מרן זיע"א תעמוד לנו להמשיך בדרכיו עד ביאת גוא"צ בב"א.

יצחק טובי' ווייס

הסכמה ומכתב ברכה מרבני ראש הישיבה הגאון הגדול רבי מנחם צבי ברלין שליט"א

The "Rabbi Chaim Ozer"
Institute For Talmudic Studies

Shlomo lamelech 25 st. Bnei-Brak, israel P.O.B. 445
Tel: 00-972-3-6744224 Fax: 00-972-3-6747283

Founded in Bnei-Brak in the Year 1991

ישיבת
"רבינו חיים עוזר"

רח' שלמה המלך 25 בני ברק ת.ד. 445
טל: 03-6744224 פקס: 03-6747283

נוסחה בעיה"ת בני ברק בשנת תשנ"א

Rabbi Menachem Tzvi Berlin
President

הרב מנחם צבי ברלין
ראש הישיבה

כב' ידידנו ברוך הכשרון, נו"נ להגה"ק משאדיק ובנו א' מגדולי ירושלים בדורות קודמים ר' דוד
בהר"ן ז"ל, ה"ה הרב הגאון וכו' רבי נחום סילמן שליט"א

נעימות בימינך נצח

לאחר שזכית וזיכית את הרבים בספרים הנפלאים אדרת שמואל לרבה של ירושלים הגאון רבי
שמואל סלנט זצ"ל, והספר ארח דוד לזקנך הגאון רבי דוד בהר"ן זצ"ל, וחידושי תורת השדי חמד
להגאון שכל רז לא אניס מיני, וכפי שסיפר לי הרב ר' אלעזר הורוביץ ז"ל שהשד"ח סיפר לו היאך
שזכה ונפתחו לו כל שערי החכמה ע"י שמסר נפשו והסכים שישאר שמו לדבר עבירה, והעיקר
שלא יתחלל ש"ש וזה הי' במס"נ, ומאותה שעה נפתחו לו שערי קרבה מיוחדת לקוב"ה שכל
התורה כולה פרוש לפניו ואכמל"ב. וכמו"כ זכית להו"ל את הפניני חיים להגרי"ח זוננפלד זצ"ל ועוד.

ועכשיו הנך עומד להו"ל ספר על השרף מבריסק ה"ה הגה"ק מהרי"ל דיסקין זצוק"ל, ובקשת
ממני הסכמה, והאמת שצריכים לדעת שכל גדולי עולם שהיו צריכים להזכיר את שמו מפיהם או
מפי כתבם זחלו ורעדו, וכנודע בשם רבנו קשישאי כפי שאמר ההוא ספדנא בס' ציר נאמן (דף זה):
"את הפלגת חריפותו ובקיאותו שמעתי מפה קדוש הצדיק הגאון ר' יוסף דוב זצ"ל אב"ד דבריסק
שאמר לי בזה הלשון: זה שתי שבועות שהתחלתי לערוך מכתב אליו, ובאחותי העט 'נרתיתו ידי'
מרום כבודו". וכן צוה מרן הגר"ח מבריסק זצ"ל לומר באשכבתיה דרבי אחרי הסתלקות השרף
מבריסק בזה"ל "צריך לדעת שבמקום שמסתיימים השבחים של כל הגדולים כמו רב, גאון, גאון
גדול, רשכבה"ג ועוד, משם מתחילים התוארים של הגאון רבי יהושע ליב זצוק"ל". [כן שמעתי
מהגה"צ ר' ועלועל צ'צ'יק זצ"ל שח"ו להעלות על דל שפתינו לומר שידמה ילוד אשה בדורו
למהרי"ל דיסקין, ומה נענה אבתריה אנו אזובי הקיר], וממילא לא שייך שאכתוב הסכמה על
הספר, אבל היות ואני שמעתי מהרבה, וגם ראיתי שהספרים שהוצאת לאור מחזקים את עמל
התורה וקיום המצות ביר"ש טהורה, הרי שספר על השרף המהרי"ל דיסקין יכניס הרבה אהבת
תורה ויר"ש, ומן הסתם ניח"ל כי זה הזכות הגדולה ביותר שמכוחו יושפע אהבת תורה ויר"ש, אבל
צריך ליהרר מכל מלה, וטוב עשית שמצאת ת"ח גדול בירושלים שעובר אתך על המובא בספר.

ובודאי שזכותו הגדולה ימליץ טוב עליך ועל כל משפחתך ועם נו"ב הדגולה תרוו רב נחת מכל
יוצ"ח ומתוך בריות גופא ונהורא מעליא יגדלו כולם לאינאות רברבא.

כ"א ידידך האלקי מנחם

הסכמה ומכתב ברכה
מאת הגאון הגדול רבי יהודה פישר שליט"א
חבר בד"ץ העדה החרדית ירושלים

Rabbi Y. Fisher
Member of the Rabbinical Court
of the Orthodox Jewish Community
55 Dovid Yelin st.
Jerusalem E. Israel

יהודה פישר
בן אמו"ר מרן הנריי יצחק'ל
חבר הכ"צ העדה החרדית
פעיה"ק ירושלים תובב"א
רחב דוד ילין 55

בעזהש"ת, חודש כסלו תשפ"א

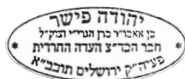
הן מי לא יחרד למשמע שמו וגדלותו של רשכבה"ג גאון הגאונים קודש הקדשים חסידא ופרישא מרנא רבי משה יהודה יהושע ליב דיסקין זי"ע ועכי"א אשר כל גדולי דורו יראו מפניו, ותוקף תהילתו ותפארתו מלאה בכל קצוי תבל, בתורתו וחסידותו וקדושתו כחד מקמאי, וכל קוץ ותג ממוצא שפתיו, ומעשיו, תורה שלמה היא, וללמוד היא צריכה.

ואע"פ שאין למדים הלכה מפי מעשה וגם לא כל הרוצה ליטול את השם יבוא ויטול, מ"מ טובה רבה ונכבדה היא, להודיע למבקשי דעת קצות דרכיו, ואפס קצהו מיראתו וזהירותו בדקדוק הלכה וגדרים וסייגים, אשר נהג בהם לרוב מדריגתו הנשגבה, ויש בו תועלת לעורר הלבבות, לשמור אורחות חיים שלא לנטות מנתיב ההלכה, ולכלכל כל תנועות החיים במאזני צדק ומשפט.

לכן בואו ונחזיק טיבותא להאי גברא יקירא, ה"ה הרה"ג רבי נחום סילמן שליט"א אשר נשאו ליבו לקבץ כעמיר גורנה, מאורחותיו והליכותיו בקודש בכדי לזכות את הרבים, וקבעם בספר בשם "אהל יהושע".

והנני לברכה שיזכה לראות ברכה בעמלו, להוציא דבר שלם ומתוקן אשר יהא לברכה בכרם בית ישראל, וזכות רבינו עמוד העולם השרף הנורא זי"ע, תעמוד לנו ולכל ישראל, להוושע בכל מילי דמיטב ולראות בנחמת ציון וגאולת ישראל בב"א.

חתומה דת"ח ויחפ"ה לכבוד רבן של ישראל נ'ק"ל
יהודה פישר באה"ת פ"ה

הסכמה ומכתב ברכה
מאת הגאון הגדול רבי דוד כהן שליט"א
ראש ישיבת "כנסת ישראל" חברון

בס"ד כסלו תשפ"א

שמחתי לראות את יצירתו של ידידי הרה"ג ר' נחום סילמן שליט"א והוא ספר אהל יהושע הכולל הליכותיו והנהגותיו של גאון הגאונים וקודש הקודשים מרנא מהרי"ל דיסקין זיע"א עם הוספות וביאורים לדבריו הקדושים שהוסיף הרה"ג ר' נחום שליט"א והוא דבר גדול עד מאד לזכות הרבים בתורתו ובהליכותיו של גאון הדורות שהם נפלאים מפז והולכים ומשתכחים מהדורות שלנו, ויפה עשה לבאר ולהסביר דבריו הק', שהרי כידוע כל מילה בדבריו הינם בדקדוק נורא ועומק עיונו היה מבהיל, ויפה עשה אזנים לתורתו בטוב טעם ודעת להאיר דברים סתומים, ובודאי זכות הרבים תלויה בו, וכבר זיכה הרהמ"ח את עולם התורה בספרו אדרת שמואל של מרנא הגר"ש סלנט זצוק"ל רבה של ירושלים שהביא תועלת רבה וברכה לכל מבקשי תורתם של גאוני ירושלים, ועכשיו השלים את המלאכה בתורתו של מרנא המהרי"ל דיסקין להמשיך תורת ירושלים של מעלה לדורות הבאים, ואין לי אלא לברכו שתעמוד לו זכותו של המהרי"ל זצוק"ל להמשיך ולהשפיע מתורתו ולזכות הרבים בתורתן של גאוני הדורות.

בנימין אברהם אברהם
כ"ד כסלו

סדר היום של מהרי"ל דיסקין זלה"ה

בעיה"ק ירושלים תובב"א שבין החומות, שמור היה הפתק שלפנינו מעצם כתיבת יד קדשו של רבינו, בו מתגלה סדר יומו הנורא של איש האלקים בהתמדה עצומה בכל חלקי התורה וביקרת הזמן לרגעים תבחננו עד לרגע כמימריה ממש. וממנו נלמד לקח אודות מעלת ניצול הזמן והדרך לעלות ולהתעלות ולהשלים ידיעות בכל חלקי התורה, בעמלה ויגיעתה.

כתה"י נמסר באדיבות ידידנו ספרא וסייפא ממשפחת בית רבינו - הרה"ג ר' אליעזר דן רלב"ג שליט"א מלייקווד וכל הזכויות שמורות לו.

על סדר היום הוספנו בהערות בס"ד כהנה וכהנה עובדות והנהגות על סדר יומו של רבינו כולל הנהגות והוראות בדרך הלימוד ועבודת השי"ת, זיקוקין דנורא דנפקו מפום ממלל רברבן של רבינו הגדול, ממקום קדוש יהלכון. וכן מפיהם ומפי כתבם של תלמידיו ותלמידי תלמידיו.

סדר היום^א אשר אקוה בלנ"ד להתנהג^ב, וה' יגמור בעדי לטובה לבצע את אשר במחשבת דעתי וחפצי^ג, ד', ה'.

מכסה לאהל

דהספידא" לאחר הסתלקות רבינו בספרו "ציר נאמן" (ירושלים תרנ"ח - מאמר עמק הבכא, דף צה:)
"כל עניני תנועותיו היה בכוונה בעיון או מדברי חז"ל או מספרי מוסר או מגדולי הפוסקים".

ג. רבינו היה נודע למארי דחושבנא, שקל דרכיו ופילס מעגלותיו ושמר את כל צעדיו וחישוב כל דקה מסדר יומו וכל תנועה מתנועותיו. וסיפר הגאון רבי משה שמעון זויטץ זלה"ה - אב"ד פייטסבורג [תלמיד תלמידו של רבינו הגאון רבי שלמה הורוויץ זלה"ה - אב"ד ציטאוויא] בהספדו על רבינו שבספרו "חקר דעת" (ירושלים תרס"ד - עמ' קיד)

א. מצורת הדברים אנו למדים כי סדר היום הזה נכתב ע"י רבינו לאחר בואו להסתופף בחצרות בית ה' בעיה"ק תובב"א ואין זו פתקא שהעלה עמו מהגולה, שכן לא נזכר בה כלל מעניני הרבנות והדיינות שהיו מנת חלקו בחו"ל, ורק מעניני "הישיבה" שבה הרביץ תורה בעיה"ק. וכן מאיזכור השעות שציין שהוא עפ"י השעון הנהוג בא"י וכדלהלן.

ב. כל תנועותיו והנהגותיו של רבינו היו בדקדוק גדול ועיון עמוק מיוסדים על אדני פז עפ"י חכמינו ז"ל. וסיפר תלמידו הגאון רבי יהושע זאב זיסנווין זלה"ה ב"מילי

לביתו, והוא הראה לו שבתוך כיס הטלית והתפילין שלו מונח תמיד הספר "שערי תשובה" לרבינו יונה מגירונדי זלה"ה. וכן הפליג בשבח הספר "פלא יועץ"

מכסה לאהל

שאותה היה חייב לבצע, לכן שם פעמיו לבית אותו גדול בזמן שידע שהוא ישן, ואכן כשהגיע לביתו נמסר לו כי הרב כעת ישן ולכן לא יוכל לקבלו. מכיון שכן, שמח ר' ליב על ההזדמנות שנקרתה בפניו שלא יוכל להוכיח את אותו גדול, וחזר לבית רבינו כאומר לו שליחותך עשיתי, אולם מה אעשה שאותו גדול לא יכל לקבל פני.

רבינו הבין בחושי החדים את מה שאירע, ופתח בפני ר' ליב את מגירת הספרים שלו ובה הראה לו את הספר שערי תשובה לרבינו יונה ועוד ספרי מוסר שהוגה בהם, כאומר לו היה סמוך ובטוח כי דברי נעשים עפ"י דרך התורה.

כג. הגאון רבי בן ציון יאדלר זלה"ה בשם הגאון רבי זרח ברוורמן זלה"ה - "בטוב ירושלים" (שם). וז"ל: "ותלמידו ה"ה מו"ר הגה"צ ר' זרח בראווערמאן זצ"ל הוסיף לספר לי כי באחד הימים נקרא אל רבו הנ"ל והלה הראה לו שבתוך כיס הטלית ותפילין שלו מונח בתמידות הספר שערי תשובה" עכ"ל.

וכבר כתב רבינו בחיי בהקדמתו לפירושו עה"ת "ומפירושי אחד קדוש מדבר נכבדות ונכוחות אזכיר הוא איש אלקים בתורה עמוד ופינה הוא הרב הגדול רבינו יונה ז"ל, דבריו אשית עטרת פז לראשי להחיות את נפשי, מה יקר חיבורו מזהב ומכל פנינים. מאן יהיב לן מעפריה דמר ומלינן עיינין". והרשב"ץ בהקדמתו לספר "מגן אבות" כתב "ולא קם כמוהו מדבר ביראת ה' למשוך לבות בני אדם לדרכי החסידות".

את הדבר. 'בני, לשם מה אתה הולך שמה? חזר ופנה אלי. בשביל לימוד מוסר! הסברתי לו שכן לומדים שם בהתלהבות גדולה, וכן מפני שעל פי רוב הולך הזמן חצי השעה בין מנחה למעריב לאיבוד. 'לימוד המוסר הוא דבר נחוץ מאד' - חזר והסביר לי - 'אבל יותר טוב ללמוד בביהמ"ד בלא רעש ובצנעא בנסתר ואין רצוני שתלך שמה'. כמובן שאני לא עברתי על דברי הרב, אולם הוא חיזק אותי הרבה בלימוד המוסר".

ושוב מעשה ששלח רבינו את תלמידו הגאון רבי זרח ברוורמן זלה"ה להטיח דברים קשים ביותר על אחד מעסקני הציבור שהיה ירא שמים מרבים. רבי זרח בטבעו המוסרי והמתחסד היסס בתחלה לבצע את דבר השליחות. משראהו רבו מהסס, פתח לפניו את מגירת שולחנו והראה לו באצבע את כל ספרי המוסר שבהם הוא לומד מידי יום, כאומר לו היה בטוח בי שכל מעשי אמונים הם על פי עומק דרכי המוסר.

ומעשה שאירע כע"ז שמענו מרבי דוד פרידמן שליט"א מה ששמע בשם הגאון רבי יוסף דוב הלוי סולובייציק זלה"ה בשם הגאון רבי משה שוחט פרנקנטל זלה"ה כי פעם שלח רבינו את מקורבו הגאון רבי רפאל יצחק יהודה ליב חפץ זלה"ה לביתו של א' מגדולי ירושלים ע"מ שיאמר לו דברי תוכחה בשמו על פעילות ציבורית שנעשתה לדעת רבינו שלא כשורה.

ר' ליב לא רצה לעמוד בין ההרים הגבוהים והיה ירא לנפשו, אולם חזקה עליו פקודת רבו

לד. בעובדא שגביר א' בעיירה בריסק כתב ספר תורה מהודר בתכלית ההידור, אך יריעה אחת לא היתה מהודרת כשאר היריעות, ולאחר שקראו בספר תורה בצבור שאלו את פי רבינו האם מותר להוציא את היריעה מהספר תורה ולהחליף אותה ביריעה מהודרת יותר. והשיב לאסור, וטעמו ונמוקו עמו כי איך נגרום ליריעה כשרה שקורין בה להביאה לידי גניזה. וכן הסכים עמו "הגדול ממינסק" - הגאון רבי ירוחם יהודה ליב פרלמן זלה"ה.

אולם אח"כ נתווכח עמם הגאון רבי בנימין לישקא לאדאזמאן זלה"ה והראה להם את דברי הספר חסידים (סימן תתעט) הסובר שאם היתה יריעה כתובה בספר תורה בכתובה שאינה יפה, שמצוה להחליף היריעה בנאה הימנה, ואז הודו לדבריו^מ.

~ מכסה לאהל ~

הגאון רבי דוד בהר"ן זלה"ה שרצועותיו היו מושחרות מבפנים ומבחוץ מב' צידיהן.

ועצ"ש בתשובות והנהגות שהביא שהגרי"ז הלוי סולובייציק זלה"ה לא הקפיד ע"ז. והבין מדבריו שלא רצה להחמיר בזה כהרמב"ם, שגם לדברי הרמב"ם אינו אלא נוי, ובדין בשחורות שבצד השער לא נראה נוי ויש לחשוש שמקלקל שדיו יבש חוצץ, ולכן הניח כעיקר הדין וכמנהג כל ישראל להשחיר רק צד אחד.

מז. הגאון רבי בנימין לישקא לאדאזמאן זלה"ה - אבד"ק טרסטינה, אחי הגדול ממינסק - ס' "שער בנימין" (אור"ח סימן ב). וז"ל: "ואספריה כמו שבשנת תרל"ג בהיותי מתגורר בק' בריסק נשאלתי בזה מהגביר הרב החריף המפורסם שלשלת היוחסין מ' יצחק מייזלש שליט"א שכתב ס"ת מהודרת מאד בתכלית ההידור, אך יריעה אחת לא היתה כ"כ מהודרת כמו השאר והס"ת קראוה בה בציבור, ושאל אם מותר להוציא היריעה הגרועה מהס"ת ולהחליף בה מהודר יותר, והרב הגאון עטרת תפא"י מו"ה יהושע יהודא ליב שיחי האב"ד דשם אסר, כי איך נגרום ליריעה כשרה אשר קורין בה להביאה לידי גניזה. וכן עשה בזה שו"ת לכ' אחי הגאון מאור הגולה האבד"ק פרוזינא שליט"א [ה"ה הגדול ממינסק] ואסר ג"כ."

אבל אין מחוייב לצבען בשום צבע, דאף דלהרמב"ם צריך להשחירן גם מבפנים כמו שהבתים הם שחורין, אין אנו נוהגין כהרמב"ם בזה כמבואר בב"י וד"מ עכ"ל.

ובשו"ת "זרע אמת" (סימן ג) כתב שלכתחלה צריך להשחיר הרצועות מבפנים ומאחור. וב"קסת הסופר" (סימן כג סעיף ד) מצדד דרצועות תפילין שחורות הם בכלל הלכה למשה מסיני. וב"בן איש חי" (שנה ראשונה, פרשת חיי שרה אות ד) כתב דאע"ג שעפ"י הסוד משחירין הרצועות פנים ואחור שחורות כעורב כנזכר בספר הכוונות להאריז"ל, לא נהגו בכך. וששאל על מנהג ק"ק חסידים [בית א-ל] בירושלים ת"ו, ואמרו לו שיש נזהרים להשחיר פנים ואחור ויש שאינם נזהרים בכך.

ובשו"ת "שבט הלוי" (ט, סימן טז) כתב במסקנת דבריו דאם יחידים ינהגו כך להשחיר הרצועות פנים ואחור, תבא עליהם ברכה. "אבל להנהיג כן דרך הוראה, לא ראיתי צורך. והנח להם לישראל כי בני נביאים הם."

עכ"פ ממסקנת הפוסקים מוכח דודאי לכתחלה יש לעשות את הרצועות שחורות בין מבפנים ובין מאחור. וכן נהג רבינו. וראה מש"כ בספר "ארח דוד" (עמ' כב) שכן מנהגו

קלה. בימים טובים ובחולו של מועד היו נוהגים תלמידיו ומבקשי תורתו לקבל את פני רבם והיה משמיע מדברותיו בפניהם בעיקר דברי אגדה בענינו של יום קסט. והיה נוהג לברך להבאים להקביל את פניו ברגל בברכה קצרה, בסוכות היה אומר: "יהי רצון שנזכה לישיב בסוכת עורו של לויתן". ובפסח: "נאכל מן הזבחים ומן הפסחים". ובשבועות: "להראות פנים בעזרה" קע.

מכסה לאהל

שמע מאביו הגאון רבי ליב טודרוס'ס זלה"ה כי רבינו היה טעמו ונמוקו עמו על כך שאינו מדבר בדברי אגדה בפני המגיד, כי המגיד היה מרא דשמעתא דעניני אגדה, ואם היה מדבר בפניו יש בזה משום מורה הוראה בפני רבו...].

ואגב יש לציין כי בחו"ל היה אומר רבינו פלפול עמוק בעניני דיומא וכפי שנמצא בכתביו "סדר הפלפול, הגדתיו בעז"ה שבת חול חוהמ"ס תרי"ט, לאמזא".

וראה להרמב"ן (שמות כ, ח) שמבואר בדבריו שחייב עליה לרגל הוא כדי לשמוע דברי תורה מהרב שכתב וז"ל "והטעם שתהא השביתה בעינינו בעבור שהוא יום קדוש להפנות בו מעסקי המחשבות והבלי הזמנים ולתת בו עונג לנפשינו בדרכי ה' וללכת אל החכמים ואל הנביאים לשמוע דברי ה' עכ"ל.

קע. ס' "עמוד אש" (הנהגות, אות נח).

הגה"צ רבי שלום שבדרון זלה"ה סיפר על הגאון רבי חיים מן זלה"ה ר"מ דישיבת "עץ חיים" שהלך פעם בחג הסוכות בעיר העתיקה בדרכו לרבינו השרף מבריסק כדי לקבל את ברכת החג. בדרך פגש בו איש ידוע בירושלים שהיה תלמיד חכם שאין תוכו כברו ונקיי הדעת שבירושלים התרחקו ממנו [י.מ.פ.], שאל האיש את רבי חיים מן לאן פניו מועדות? והשיב לו לרבי יהושע ליב דיסקין, שהרי רגל היום וחייב אדם להקביל פני רבו ברגל. הגיב המשכיל בלגלוג: וכי מה

קסט. הגאון רבי ישראל בנימין למפרט זלה"ה בהספדו על רבינו בקו' "שבע דנחמתא" (ירושלים תרנ"ח, דף ב.) כתב: "והיינו שמחים בו בחגים ומועדים לקבל פניו ולראותו".

וכאן המקום לציין עוד מה שסיפר רבי חיים המבורגר בספר "שלשה עולמות" (ב, עמ' טו): בעיר העתיקה בירושלים בחצר התחתונה התגוררו ה"מלמד דרדקי" רבי שמואל זביל ואשתו חנקא ע"ה. הם היו חשוכי בנים, והמלמד ישב כל היום על דוכנו ולמד עם הצאן קדושים שלו. המלמד רבי שמואל סיפר שרבינו למד אצלו בהיותו קטן, וכשבא לקבל את פני הרב בחג, קם הרב ואמר: "הנה, רבי בא".

עוד בנו"ע לציין כאן מה שסיפר הגאון רבי משה דוב סלנט זלה"ה בהקדמה לספר "עיני יצחק" ו"כתר תורה": שמענו עובדה שהיו נוהגים ביום טוב לעלות אחר התפלה לביתו של הגריל"ד ז"ל כדי להקביל פניו ברגל והיה אומר לפניהם בדברי אגדה וכדומה, ובאחד הימים נתלווה אליהם גם המגיד מוילקומיר [הגאון רבי חיים יצחק אהרן רפפורט זלה"ה], ובאותו מעמד לא הגיד הגריל"ד ז"ל בדברי אגדה כדרכו, ונראו הדברים שהיה זה מפני כבודו של המגיד מישרים שנמנע הגריל"ד מפני כבודו לדרוש בפניו בדברי אגדה.

[ומרבי דוד פרידמן שליט"א שמענו קצת באופ"א: הגאון רבי משה ברוך לוי זלה"ה

זכר לחורבן ועניני הכותל המערבי

קסז. במשך כל שנותיו בעיה"ק ירושלים נמנע מלבקר בכותל המערבי, ולפי המקובל, טעמו היה משום יראתו מקדושת המקום שהשכינה שרויה בו, וכן משום צערו הגדול על חורבן בית קדשנו ותפארתנו השמם עד כי חשש לבריאותו¹.

מכסה לאהל

האסור בעליה כדי לשמור על הנגשים אל הכותל, ואין אני רוצה להמנות על אלו שגורמים לחיילים לעבור על איסור².

והגאון רבי אברהם אדלר זלה"ה בעל "כנפי נשרים" סיפר כי בעת שהופיע מן הגרי"ז הלוי סולובייציק מבריסק זלה"ה בשערי ארץ הקודש, שהה מספר ימים במלון "ציון" בתוככי ירושלים עיה"ק, ובאו הגאונים רבי יעקב משה חרל"פ ורבי ישעיה חשין זלה"ה להקביל את פניו. במהלך שהייתם של השניים בחדרו שבמלון, נסבה השיחה ביניהם אודות השאלה האם מותר לילך אצל הכותל המערבי שריד בית מקדשנו. נענה רבי יעקב משה ואמר שהוא שמע מפי אביו הגאון רבי זבולון זלה"ה שהיה חבר בית דינו של רבינו המהרי"ל דיסקין, שטעמו של רבינו בהקפידו לא לילך אצל הכותל המערבי, לא היה כפי שסבורים העולם מפני שלא ידע היכן הם חומות הבית ומתוך חשש לביאת מקדש שלא בטהרה, אלא מן הטעם שהרגיש כי הליכתו כרוכה בספק פיקוח נפש, שהיה קשה בעיניו המראה של החורבן עד כי חשש לבריאותו.

[תוך כדי שיחתו של הגרי"מ חרל"פ אירע דבר מעניין, שכן בו ברגע שהחל לדבר אודות רבינו המהרי"ל דיסקין והזכיר את שמו, נעמד הרב מבריסק מלוא קומתו, וכך נשאר על עמדו כל עוד נסבה השיחה אודותיו. רק משנפנו לשוחח בעניינים אחרים, התיישב שוב במקומו] - הרב מבריסק (א, עמ' 543).

רח. ראה בספר "מעילו של שמואל" (עמ' רצ) בשם הגאון רבי שמואל אהרן יודלביץ זלה"ה שמנהגו היה בעת שמגיע לכותל המערבי לעמוד מרחוק, והיה מזכיר את מנהגו של רבינו שלא היה ניגש עד לכותל. אמרו לו מקרוביו: יתכן שרבינו חשש שזהו כותל העזרה כפי שחששו בזמנו, אבל בזמננו התגלו שרידי הכותל המערבי לכל ארכו עד לכותל הדרומי, והתברר בודאות שזהו כותל הר הבית והגישה אליו מותרת לכל. ענה ואמר: לא זה היה טעמו של רבינו, אלא שחשש שכשיגיע אל הכותל המערבי שריד בית מקדשנו עלול הוא להתרגש עד לכדי סכנת חיים והיה זה עבורו ספק פיקוח נפש.

וסיפר עוד כי בבואו של רבינו לירושלים ביקש לגשת לכותל המערבי, אבל בדרכו נרעש וקרא מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלקים וזה שער השמים, ועכשיו השכינה הקדושה בגלות ובצער ובוכה ומקוננת על בניה שגלו מעל שלחן אביהם ועל האב שהגלה את בניו, ומרוב בכי ודמעות חש ברע ושב על עקבותיו.

[ומובא שם עוד ששאלו את רש"א: אם כן מדוע אין הוא מתקרב אל הכותל, האם חושש גם הוא מהתרגשות עד פיקוח נפש? אמר: מי ידמה ומי ישוה למהרי"ל דיסקין וטהרת נפשו. לא זו הסיבה, אבל החיילים עולים להר הבית

רפז. בשיעורי החומש של רבינו שהיו בפני למדנים מופלגים היה אומר דברים שלדעת השומעים היו פשוטים ואמיתיים, וכן היה חוזר על חידושיו כל פעם אף שכבר אמרם בשנים שלפני כן, אבל אם היו הדברים על דרך פלפול וכיוצא היה אומרם רק פעם אחת, ובשנה שלאח"ז היה אומר כאן כבר אמרנו בשנה שעברה ולא היה חוזר עליהם מחדש^{שסה}.

רפח. דרכו היתה לדרוש ולבאר טעמים על כל קרי וכתב שבתורה^{שסו}.

רפט. אמר בשיעוריו את הידוע כי את הפרקים בתנ"ך סידר כומר נוצרי אשר ידו פרש צר על מחמדי התורה ואין לסמוך עליו, כי בהרבה מקומות מצאנו שסידר את הפרקים פסוק אחד לפני סוף סדרה או פסוק אחד אחר ראש סדרה, אשר אין זה לתפארת לתורת ה' התמימה^{שסז}.

מכסה לאהל

הביא מה שדרש רבינו בענין הכתוב (בראשית כז, ג) "ועתה שא נא כליך תליך וקשתך וצא השדה וצודה לי צידה", והקרי הוא "ציד". וכתב שם בין השיטין "ואמר הגאון הנ"ל [רשכבה"ג מו"ה יהושע ליב זללה"ה אשר היה אב"ד דעיר בריסק] הטעם בזה כן - דהגאון הנ"ל אמר טעמים על כל קרי וכתב" עכ"ל.

שסז. הרה"ג ר' צבי אריה לעזי זלה"ה משומעי לקחו של רבינו ומלמד תשב"ר במושבה עקרון בכתה"ע "החבצלת" (שנה ל"ז - תרס"ז, גליון לג) בזה"ל: "זכור אני ששמעתי מפי הגאון הגדול והצדיק וכו' מהרי"ל דיסקין זלה"ה [מפיו ממש] כשהיה דורש את פרשת השבוע בכל מוצש"ק בביתו, באמרו... כי את הקאפיטולין [הפרקים] סידר כומר נוצרי אחד ואין לסמוך עליו, כי בהרבה מקומות מצאנו שסידר את הקאפ' פסוק אחד לפני סוף סדרה או פסוק אחד אחר ראש סדרה, אשר אין זה לתפארת לתורת ה' התמימה" עכ"ל.

ומן המפורסמות כי חלוקת התנ"ך לפרקים נעשתה ע"י הגויים בתחילת המאה הי"ג למנינים - היינו בראשית האלף הששי לבריאת

שמעתי ממנו בע"פ ביאורי הגדה וינעם לבבי".

שסה. הגאון רבי משה דוב סלנט זלה"ה בשם אביו הגאון רבי יוסף זלה"ה בשם חותנו הגאון רבי נטע צבי וייס זלה"ה [משומעי השיעור במשך שבע שנים] - "אוצרות ירושלים" (ה, עמ' צב). ז"ל: "ושמעתי מאמו"ר ז"ל שאמר משמו של א"ז ז"ל שבד"ת שאמר הגריל"ד ז"ל אם היה אומר דברים שלדעתו היו פשוטים ואמיתיים היה חוזר עליהם כל פעם אף שכבר אמרם בשנים שלפני כן, אבל אם היו הדברים על דרך פלפול וכיוצא, היה אומרם רק פעם אחת, ובשנה שלאח"ז היה אומר כאן כבר אמרנו בשנה העברה ולא היה חוזר עליהם מחדש" עכ"ל.

וכיו"ב אמר הגאון רבי שמואל אויערבאך זלה"ה כי נודע מפי זקני ירושלים אשר היה רבינו נוהג מידי שבוע לומר שיעור על החומש והיה אומר את אותם הפירושים והיה הדבר לפלא.

שסו. הגאון רבי יצחק רייטבארד זלה"ה - "בית יצחק" (ירושלים תר"ע - דף יג:). שם

שדמ. פעמיים שהיו באים לרבינו שיעתיד בעד חולה מסוכן והיה ממליץ להוסיף לו שם, ולא הורה על שם קבוע אלא בכל פעם הורה על שם אחר. בין השמות שהורה להוסיף לאנשים היו: יוסף^{תמב}, חיים^{תמג}, בנימין^{תמד}, מרדכי^{תמה}, רפאל^{תמו}, זיידל^{תמז}. בין השמות שהורה

מכסה לאהל

ע"ש אמו מינה לאה ע"ה, ובילדותו נדרס ע"י גמל והיה חולה מסוכן, והורה רבינו להוסיף לו את השם בנימין ויצא מכלל סכנת חיים, אך נשאר ידוע סבל ומכאוב.

ועוד היה מעשה במשפחת הגאון רבי דוד בהר"ן זלה"ה: טרם לידת בתו מרת חייקה פרידמן ע"ה היה הגר"ד חולה מסוכן ושכב על ערש דווי, החלו בו סימני גסיסה וכבר הדליקו נרות סביב מיטתו, ואמרה מרת רייזיל אשת הגרמ"מ חייקין זלה"ה שאם האב או האם חולים, ישנה סגולה בדוקה לקבל ע"ע לקרוא לילד הבא שיולד במשפחתם 'חיים' לזכר ו'חיה' לנקבה, וכך קיבלו ע"ע, וכשנולדה הבת קראו לה חיה וקראו לה ג"כ יוכבד ע"ש זקנתה מרת יוכבד ריבלין ע"ה אשת רבי משה ריבלין זלה"ה, ומיד אח"כ ה' שלח דברו וירפאהו וחזר הרב לאיתנו, וכשנשאל אח"כ הגר"ד האם לפי"ז כשיש מקרה של חולה מסוכן ונולדה בת לקרוא לה חיה, ענה ואמר שהוא לא היה מעורב בזה והוא יודע שכל מה שעשו בזמן מחלתו שאלו למהרי"ל דיסקין זלה"ה, אבל אינו יודע אם שאלו גם דבר זה.

תמה. שמעתי מפי אשר אהרן קרישבסקי שליט"א שכן היה מעשה עם זקנו רבי אברהם ישראל מרדכי גליס זלה"ה שבלידתו נקרא שמו אברהם ישראל, בילדותו חלה, וביום הפורים בא אביו רבי יעקב גליס זלה"ה המכונה ר' יענקל מנקר שהיה מנקר מוסמך ע"י רבינו ומבאי ביתו, למעונו של רבינו והזכיר את שם בנו לרפואה, ויעץ לו רבינו להוסיף לו את השם מרדכי [אמנם בפי העולם היה נקרא בעיקר

הקריאה עיי"ש. וראה עוד בקונ' "חננו ועננו" להרה"ג ר' ישראל יוסף רפפורט שליט"א (עמ' מא) מה שדן בזה.

ומה שאמר רבינו דכריתת הברית היתה ביום הכפורים, כן מצאנו שנקט ב"פני יהושע" (ראש השנה יז:). וכן בשו"ת "חתם סופר" (ו), ליקוטים סימן צח) שכתב "דיום כריתת ברית י"ג מידות זה היה ביום הכפורים ואמר ונתתיך בנקרת הצור וגו' עד עבריי".

תמב. בשנת תר"נ חלה הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זלה"ה מאד עד שהיה בסכנה, אז הורה רבינו להוסיף לו את השם 'יוסף' על שמו 'חיים' כלומר יוסיף לו הקב"ה שנות חיים.

ומסופר כי בבוקרו של יום פורים אחד נזדרז רבי יוסף חיים במשלוח מנות לרבו הגאון מבריסק. לתמיהת רבו על זריזותו, נענה רבי חיים על אתר: הרבי עשני לזריז. וטעמו ונמוקו עמו: הלא זכור לרבי כאשר נחליתי מאד עד כדי סכנה והרי הוסיף לי אז את השם יוסף על שמי חיים ו"יוסף חיים" כמנין אותיות "זריז" (224), ואיתא בספרים הקדושים כי השם גורם למדותיו של האדם.

תמג. מקובל שכן אירע עם הגאון רבי חיים יהודה ליב אויערבאך זלה"ה, שבהכנסתו בבריתו של אברהם אבינו ע"ה נקרא בשם בשם יהודה ליב, וכשחלה בצעירותו, הוסיפו לו את השם חיים בהוראת רבינו.

תמד. בספר "ארח דוד" (עמ' קעד) הובא מה ששמענו מפי רבי דוד פרידמן שליט"א כי הגאון רבי דוד בהר"ן זלה"ה קרא לבנו מוני

תב. בעת שבתו בחו"ל כאב"ד, כשהיו באים בעלי דין לפניו לדון היה נזהר שלא להסתכל בפניהם של בעלי הדין. הדיונים היו שומעים טענות בעלי הדין בחדר החיצוני, ואח"כ שטחו בפניו את טענותיהם בצורת "תובע ונתבע" בלי להזכיר את שמות בעלי הדין. אף היה פוסל את עצמו מלדון באם אירע שראה את פניו של אחד מבעלי הדין תקלו.

🌀 מכסה לאהל 🌀

"נפש חיה" שיצאו למחאה כנגד משכיל אחד שהפיץ את ספריו, ועל דבריהם הוסיף רבינו זל"ק "מברך אני את הרבנים הגאונים דק"ק קוטנא ודק"ק פיעטרקוב שי' שנכנסו בעובי הקורה להגדיר בפני המתפרצים להדפיס דברי אפיקורסותם. יהי נועם ה' על הגאונים הנ"ל, כנפשם ונפש המחכה להרמת קרן תורה"ק - משה יהושע ליב בהגאון מו"ה בנימין זצ"ל".

ועוד נציין כאן מה שסיפר הרב ר' משה גליקמן פרוש ז"ל שבעת יסוד העיתון "קול ישראל" שע"י היהדות החרדית בא"י בתור שבועון, הדבר היה בשנת תרפ"ב [לאחר שכחצי שנה קודם לכן בשנת תרפ"א העיתון י"ל במתכונת ירחון], נתקלו אז בקשיים כספיים, היה צורך להשליש כסף מזומן בהמשלה בעת קבלת הרשיון, וכסף לא היה בידם, אך תיכף נענה אליהם הגאון רבי יצחק ירוחם דיסקין זלה"ה שנתן הוא סכום כסף והשפיע על אחד מיקירי ירושלים שגם הוא יתן סכום כסף.

תקלו. סיפר תלמידו הגאון רבי אבא יעקב ברוכב זלה"ה - אב"ד ווילקאוויסק בעל "חבל יעקב" באחד משיחותיו על תקופת לימודו בצל קורתו של רבינו [גל' "ההד" (חוברת ג, כסלו תרפ"ח, עמ' ה)] "כשהיה בא אליו דין תורה, היו בעלי דינים מציעים טענותיהם לפני הדיונים, והללו הרצו לפניו את הענין בצורת "תובע ונתבע" בלי להזכיר שמות בעלי הדין. רבינו הגאון היה אז מברר את

חיים זוננפלד זלה"ה שהיה בידידות עם הגאון רבי שמואל הלל שיינקר זלה"ה - מנהל וראש בית המוסר בשיבת "אור חדש" בירושלים ורצה לסעדו, תיאך בפני רבינו שהיה ג"כ מהמתנגדים עד היכן הגיעה ההתנגדות שגם עתון המשכילים סובר כן, וביקש לקרות לפני רבינו את הכתוב בעתון. רבינו צוהו להתרחק ממנו ד' אמות עד הפתח ולקרוא משם הנדפס בתוכו כי לא רצה לעמוד בד' אמות של עתון חפשי בדעותיו... [-שו"ת המאור להרה"ג ר' מאיר אמסעל (ב, עמ' תריט)].

ובכתה"ע "החבצלת" (גליון עח לשנת השלושים ותשע, כ"ה ניסן תרס"ט) הובאה העובדא בזה"ל: "זוכר אתה את הרב הגאון הצדיק הריל"ד - הרב מבריסק זכרו לברכה, וזוכר אתה את קנאתו לה' צבאות, ויהי בהתאונן פלוני באזניו על בנו שנתחמץ, וספרי מינים נושרים מחיקו ואתה ידעת מה היו אז ספרי המינים, ובכ"ז ענה לו הצדיק ההוא לאמר גרשהו מביתך, ובאמור לו האב האומלל כי אם לא יהא ימינו מקרבתו, חושש הוא שבנו זה יצא לתרבות רעה. השיב לו הרב זצ"ל: מוטב מאשר יוציאך אותך ואת כל ביתך ואת אנשים אחרים לתרבות רעה, כי סופך להתחמץ גם אתה וגם כל הנלוים אליך"...

ונציין כאן את מכתבו של רבינו לימין צדקם של הגאונים רבי ישראל אליהו יהושע טרונק מקוטנא בעל "ישועות מלכו" וחתנו רבי חיים אלעזר ואקס מפיעטרקוב בעל

פרשת שמות

והיה תקראנה מלחמה ונוסף גם הוא על שונאינו ונלחם בנו
ועלה מן הארץ (א, י)

סדר שמות פסוק יו"ד ועלה מן הארץ. י"ל כי עם המדינה נחלקים לשני דרגות -
הפשוטים, ואנשי מעלה. ויהיה הפירוש ועלה, כי יהיו מן אנשי המעלה. מן הארץ פי'
מן המדינה. הגאון ריל"ד שליט"א.

מפנקס כת"י זקננו הגאון רבי חיים דוב קנטור זלה"ה הנושא תאריך ג' לחודש שבט
שנת תרנ"א

וישימו עליו שרי מסים למען ענותו בסבלותם (א, יא)

פסוק י"א וישימו עליו שרי מסים. פי' לגבות מהם המס כי פרעה עלה דכיון דחשבו
שמחויבים לו מס מיום בואם למצרים עד שלא יהיה די לפרוע במעות שיש להם כי
גם יצטרכו לעבוד גם בגופם, ויהיה זה הפי' למען ענותו בסבלותם. הגאון ריל"ד
שליט"א.

מפנקס כת"י זקננו הגאון רבי חיים דוב קנטור זלה"ה הנושא תאריך ג' לחודש שבט
שנת תרנ"א

ויהי כי יראו המילדות את האלהים ויעש להם בתים (א, כא)

פסוק כ"א ויעש להם בתים. ע"פ פשוטו י"ל כאשר ראה פרעה כי המילדות יראו את
האלקים ויעש להם פירוש פרעה בתים לשומרם אם אמת כמו שהם אומרות כי בטרם
תבוא אליהן המילדות וילדו. הגאון ריל"ד שליט"א.

מפנקס כת"י זקננו הגאון רבי חיים דוב קנטור זלה"ה הנושא תאריך ג' לחודש שבט
שנת תרנ"א

והשיב לו הנ"ל דא"כ היכי ילפינן מפרה אדומה וקרבנות, והא איכא למשכח בכה"ג דהיינו בפרה אדומה שהיה לה ולד לר' יודא דס"ל במס' פרה שדוקא העלה עליה זכר פסלה ולא עלה מעצמה, או דהוי ידיענן דהוי ממיעוטא דחולבות אע"ג שאינם יולדות והיה גבינות ממנה. וע"כ לא שייך לומר כן.

הגאון רבי שלום ליב אייזנבאך זלה"ה - "באר יצחק" (ירושלים תרע"א - דף לה:)

פרשת שמיני

ואת חזה התנופה ואת שוק התרומה תאכלו במקום טהור אתה ובניך ובנותיך אתך (י, יד)

כתב בפירוש רבינו אברהם אבן עזרא: "ואם הוא חוץ החצר והחזה והשוק תאכלו זכרים ונקבות, כי כן כתיב כל טהור בביתך יאכל אותו. וכן קנין כסף ויליד בית ואלמנה ששבה, וכאשר תאכלו עתה השוק והחזה יהיה לכם החק לקחתו מכל זבחי השלמים". ועל דברות הראב"ע שאמר "ואלמנה ששבה", כתב תלמיד רבינו הגאון רבי נטע צבי וייס זלה"ה בגליון החומש "אין הדין כן - מהרי"ל דיסקין"

גלינות החומש כת"י הגאון רנ"צ וייס זלה"ה

פרשת קדושים

לא תלין פעולת שכר שכיר אתך עד בוקר (יט, יג)

שמעתי מבן הגאון מוהר"ל דצוק"ל על פי מה שמקשים העולם על מאן דאמר שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, הלא אמרה תורה לאו דבל תלין? ותירצו דע"י שליח ליכא לאו דבל תלין, ותורה צוה לנו משה שליח ה'. ועדיין ק' תורה בגמטריא תרי"א, אבל אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענו. וצריך ע"כ לומר אשר בעד אלו שני המצות באמת יש לנו חיי העולם הזה, הרי שעבור שני מצות נוחלים עולם אחד ודפח"ח.

הגאון רבי ישעיהו חשין זלה"ה - "דברי ישעיהו" (ב, עמ' קלג)

אור חדש על ציון תאיר

הופיע ויצא לאור הספר
שרבים ציפו לאורו

אור חדש

אוצר בלום של הנהגות
ועובדות, פסקים וחידושים
שחלקם הגדול רואים אור
לראשונה זה עתה

משלחנו של מרן
השרף מבריסק
הגה"ק

מהרי"ל דיסקין
זצוק"ל

750 עמוד

מעוטד בהסכמת גדולי התורה שליט"א

וכן ניתן להשיג שוב את הספר
"אדרת שמואל"
לקט הנהגות, פסקים ופרקי חיים
ממרן הגאון רבי שמואל סלנט זצוק"ל

להשיג בחנויות הספרים. הפצה: יפה נון
לפרטים נוספים: 052-7682413 | מייל: adratkodesh@gmail.com

טקסט רץ. הוצאה לאור
039-111-444 // www.textratz.co.il
ככה מריצים חיוך טקסט